СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЩЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 274. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 23. листопада, 1928. VOL. XXXVI. No. 274. Jersey City, N. J., Friday, November 23, 1928. THREE CENTS.

ГУВЕР ЗА РЕЗЕРВОВИМ ФОНДОМ ДЛЯ ЗАРАДИ БЕЗРОБІТТЮ

ПРОЄКТУЄ ЗІБРАТИ $3,000,000,000 ЯК РЕЗЕРВОВИЙ КОНСТРУКТИВНИЙ ФОНД, А РАЗОМ З ТИМ УЛОЖИТИ БУДІВЕЛЬНИЙ ПЛЯН НА ЧАС БЕЗРОБІТНОЇ КРІЗИ.

НЮ ОРЛІНС, 21. листопада. — Ґовернор Ралф Брустер з Мейн предложив на конференції ґоверкорів плян Гувера в справі креовання конструктивного резервового федерального фонду в сумі трох біліонів долярів, які були би призначені на будівельні роботи в часи, коли панує безробіття. В той спосіб хоче Гувер зарадити одному з найбільших лих, себто безробіттю. В переведенню сього пляну в життя мусіли би стейти працювати разом з федеральним урядом, бо тут ходить не тільки о гроші, але й о виготовлення певного конструктивного пляну, який мусів би бути перевірюваний у певних відступах часу.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗА ПЛЯНОМ ГУВЕРА.

КАЖЕ, ЩО ПЛЯН ОБГОВОРЮВАНО НА КОНВЕНЦІЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПЕРЕД ТРОМА РОКАМИ.

НЮ ОРЛІНС, 21. листопада. — На річній конвенції Американської Федерації Праці подано до відома плян Гувера в справі заложення резервового біліонового фонду, який усунув би безробітну крізу в часи надпродукції і безробіття. Проект той стрінувся з загальним одобреннем.

ТРАҐЕДІЯ „ВЕСТРИСА" ДАЛІ ВКРИТА ТАЙНОЮ.

ОДИН З ГОЛОВНИХ ОФІЦИРІВ ЗІЗНАЄ, ЩО НА КОРАБЛІ ПАНУВАВ ХАОС, МУЖВА НЕ СЛУХАЛА ОФІЦИРІВ, А КОРАБЕЛЬ БУВ ЗАГРОЖЕНИЙ ВЖЕ НА 19 ГОДИН ПЕРЕДТИМ, ЗАКИ ЗАТОНУВ.

НЮ ЙОРК, 21. листопада. — Комісія переслухувала головного офіцира, Френка В. Джансона, в справі тих подій на кораблі Вестрис, що попереджували катастрофу. Найбільше здивувало комісію твердження офіцира, що море не було причиною катастрофи. Зізнання офіцира робили дуже пригноблююче на всіх враження. Особливо в тім місци, коли він зізнавав, що корабельна прислуга не хотіла слухати офіцирів. Запитаний комісією Джансон, як реаґували на непослух мужви офіцири, відповів: Щож було робити в такім положенню? Така відповідь дуже здивувала капітана маринарки, що стягав протокол.

Джансон зізнав, що він оглядав з капітаном Кери корабель на яких 19 годин перед катастрофою й оба прийшли до переконання, що з кораблем погано та що вода заливає спід, хоч дір не могли добачити. Мимо цього не вислано ніяких сиґналів о поміч. Джансон не говорив навіть з капітаном Кери про потребу висилки таких сиґналів. Джансон признав при допиті, що було би дійсно далеко розумніше, колиб вони були вислали сиґнали в часі, як завважили небезбеку.

РУЗВЕЛТ ЗА ФАРМЕРСЬКОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ.

СКЛИКУЄ БЕЗПАРТІЙНУ КОНФЕРЕНЦІЮ ДЛЯ НЮЙОРСЬКОГО СТЕЙТУ.

НЮ ЙОРК, 21. листопада. — Ґовернор Френклин Рузвелт скликує на суботу до Ню Йорку стейтову конференцію в цілях наради, як запобігти фармерській крізі стейту. Нарада буде безпартійна.

ПАНАМЕРИКАНСЬКИЙ ЛІТАК.

МИССИС КУЛИДЖ ХРЕСНА МАТИ. ТА ЛІТАК ПОПСУВСЯ І ТРЕБА БУЛО ЙОГО ЗАСТУПИТИ ДРУГИМ.

ВАШИНҐТОН, 21. листопада. — У Вашинґтоні мали хрестити „Христофора Колюмба", новий пасажирський літак, який має літати між Злученими Державами і Центральною та Полудневою Америкою. До цеї паради пороблено великі приготовання, бо хресною мамою мала бути Миссис Кулидж. Та „Христофор Колюмб" попсувся. Щобй зарадити лихови, перемалювали тимчасово другий літак, подібний до того, який мали хрестити і хрестини таки відбулися.

МИССИС ПРЕТ ПРОТИ ЗОЧИНСТВА.

ВЗИВАЄ СМИТА ПОВЗЯТИ КРОКИ, ЩОБ ОЧИСТИТИ МІСТО, БО ВОКЕР І ПОЛІЦІЯ НІЧОГО НЕ РОБЛЯТЬ.

НЮ ЙОРК, 21. листопада. — Від нового року маємо в Ню Йорку 25 убийств, а між ними скандальне убийство ґемблера Ротштайна, про які поліція не в силі знайти ніякого сліду. Особливо впадає це в очі, коли ходить о вбийство Ротштайна, доконане в готелю, серед особливо підозрілих обставин, а поліція не старалася слідити за злочином, а поступала хіба так, щоб і слід за ним пропав. Так каже про нюйорську поліцію Миссис Прет, републиканська радна міста.

ДОБРОБУТ В УЯВІ.

ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ТОГО, ХТО ЯК РОЗУМІЄ ДОБРОБУТ. ТАК КАЖЕ ЕКОНОМІСТ ВИРДЖИЛ ДЖОРДАН.

НЮ ЙОРК, 21. листопада. — Економіст Вирджил Джордан подає, що в Америці процвитає тепер той промисл, який пристосовується до люксусових теперішних вимогів. Зате паде хліборобство і вуглевий промисл, а рівнож текстильний, кравецький і т. д. На кождім полі депресія, бо люде не мають грошей на закупно товарів. Та кріза дасться особливо відчути в слідуючім році.

ҐЕЙҐА ХОЧУТЬ АРЕШТУВАТИ.

МЕЙОР ДЖЕРЗИ СИТІ НЕ ХОЧЕ СТАНУТИ ПЕРЕД ЛЕҐІСЛЯТУРОЮ.

ТРЕНТОН, Н. Дж., 21. листопада. — Стейт Ню Джерзі стоїть перед цікавим і небувалим фактом. Леґіслятура має видати варант на мейора міста Джерзи Сіті, Френка Ґейґа, за те, що він іґнорує леґіслятуру і не хоче стати перед нею та виправдатися в справі пороблених йому закидів.

Американські Українці протестують проти польських звірств.

PROTEST AGAINST POLISH OUTRAGES.

ANSONIA AND DERBY, CONN., CITIZENS OF UKRAINIAN DESCENT PROTEST AGAINST POLISH OUTRAGES.

ANSONIA, CONN., November 19, 1928. — American citizens of Ukrainian origin held yesterday at Liberty Hall, May Street, a special meeting and adapted the following resolutions, which they sent to the Honor. Frank B. Kellogg, the secretary of state:

HONORABLE SIR:

Galicia, the western part of the country of our origin, has again become an arena of most merciless national persecutions. On November the first, the anniversary of proclamation of Ukrainian independence, a procession was arranged by the Ukrainians to cemeteries to decorate the graves of fallen heroes of the war of independence. The procession was attacked by Polish mobs and police. In firing, more than hundred persons were wounded, many fatally. Polish mobs attacked, then sacked, and demolished many Ukrainian houses of private individuals and of public organizations, among them house of fire insurance company, the students' dormitories, that of enlightenment organization. A Ukrainian woman, by name of Mrs. Filasevitch, was thrown down by Polish mob from the third floor of a building and died as result of that. All this was done with passive and active assistance of the Polish police and other authorities, and who while sacking was in progress were busy arresting the Ukrainian leaders, the victims of the attacks, and threaten the Ukrainians with further arrests and reprisals.

Several Ukrainian leaders escaped from Poland into neighboring contries whence they issued a call to the Ukrainian immigrants in America to appeal to the American Government on behalf of their country of origin, devastated by a ruthless invader upon their complete annihilation. Being well aware of the helpful spirit of the American public and Government, the American-Ukrainians of Ansonia and Derby, Connecticut, apeal to the American Government to use its influece to stop further attacks upon Ukrainians under the Polish occupation. The American Government was one of Powers which gave their silent assent to the Polish occupation of Western Ukraine. The Allies of America inserted in the peace treaty with Poland the clause guaranteeing the so called racial minorities the freedom of cultural and economic development, which provision was never carried out. The United States gave its assent to the decision of the Council of Ambassadors of March 14, 1923, recognizing the Polish occupation of Galicia. In consequence of this, the oppressed races of Poland look up to the signatory powers as guarantee of their rights, and especially to the United States of America, the most disinterested of them.

Be it therefore resolved:

by the Mass Meeting of the Americans of Ukrainian descent, assembled in on November 18,1928, for this purpose of solemnly celebratin; the tenth anniversary of the Day of Independence of the Proclamation of the Independence of Western Ukraine from the Austrian-Polish misrule.

That

A PROTEST BE ISSUED AGAINST THE NEW OUTBREAK OF POLISH PERSECUTIONS IN WESTERN UKRAINE AND AN APPEAL BE MADE TO THE LIBERAL OPINION OF THE AMERICAN PUBLIC AND TO THE AMERICAN GOVERNMENT TO USE ITS GOOD OFFICES AND INFLUENCE WITH THE POLISH GOVERNMENT TO PREVENT FURTHER OUTRAGES AGAINST THE UKRAINIAN PEOPLE AND TO ESTABLISH AMICABLE PROMISES AND GUARANTEES GIVEN TO THE SO CALLED RACIAL MINORITIES.

—Committee: Andrew Zanowiak, m. p., President; Alexander Mereshchak, Secretary; Theodor Zachariewich, m. p.; Wasyl Kalyna, m. p.; Wasyl Wawro, m. p.; John Shuran, m. p.; Stefan Harasiyko.

СТРАЙК У ҐРЕБЕННІМ ПОКІНЧЕНИЙ.

Страйк у Гребеннім, що тревав цілий тиждень, покінчений. Дідича Сапеґу примушено до уступок. Платню підвищено пересічно о 100% і на тій основі підписано угоду між представниками страйкуючих і дідичем. Також військо й поліція уступили вже з села.

Страйк закінчений, але у львівській тюрмі сидить 25 арештованих, між ними двох ранених з приводу цього страйку. Одному з них грозить ампутація ноги.

ҐОВЕРНОРИ ПРОТИ ҐЕМБЛЄРСТВА.

Ґовернори стейтів Алябама, Айова і Небраска радили над тим, що зробити, щоб управителям бавовни добути дешеві кредити. Бо тепер усьо спекулює і всі гроші пакує на біржу, а на управу бавовни кредитів нема.

ОПРАЦЬОВУЮТЬ АРХІВИ УКРАЇНСЬКИХ ДІЯЧІВ.

Одеське Наукове Товариство, спільно з бібліографічним т-вом почало опрацьовувати й видавати архів М. Ф. Комарова. Цей архів має величезне листування з найвидатнішими українськими діячами й невідомі досі твори багатьох українських письменників і самого М. Ф. Комарова.

ЗБІРНИК НА ЮВИЛЕЙ КВІТКИ-ОСНОВЯНЕНКА.

З нагоди 150-тиріччя з народження Квітки - Основяненка, що припадає на 1. грудня ц. р., Інститут Тараса Шевченка склав науковий збірник зі статтями харківських, київських і ленінградських учених. Збірник має 15 аркушів і виходить накладом „Українського Робітника". У збірнику вміщується також неопубліковане досі листування Квітки-Основяненка.

НАУКОВИЙ ЗВЯЗОК ІЗ ЗАКОРДОНОМ.

Етнографічна Комісія ВУАН цими днями одержала листа від корвезького Фолькльорного Товариства при університеті в Осльо. Норвезьке товариство пропонує завязати постійний науковий звязок, обмінюючися виданнями.

ПОБІДА ШТРЕЗЕМАНА.

У відповідь на промову в райхстаґу міністра справ заграничних Штреземана комуністи, фашисти та дві инші праві партії предложили резолюцію недовіря Штреземанови. Ця резолюція більшістю 219 проти 98 голосів членів райхстаґу відхилена. Внескодавці пропонували висловити недовіря Штреземанови за те, що він заявив в своїй промові, що справа евакуації Надренії та справа репарацій окремі й незвязані поміж собою питання.

КЕРНИЦЯ З РАДОМ.

Пошукування за нафтою в Мейпл, Онт., 14 миль від Торонта, допровадили до далеко ціннійшої знахідки від нафти, а саме до знайдення раду в керниці. Хеміки університету МекҐіл, по розслідженню води з тої керниці, оголосили, що на літру води є там десять дванацятих ґрама раду. З причини сеї кількости раду у воді властителі дістали на керницю оферту в сумі, яка має сім цифр (значить у міліонах). Рад має величезну лічничу вартість, а на землі є його дуже мало.

НОВІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ.

В другій половині листопада відбудеться в Тернополі перед тамошною лавою присяглих великий політичний процес проти кількадесятьох людей з Тернополя й Тернопільщини, обвинувачених за державну зраду, доконану приналежністю до комуністичної партії. Обвинувачені в числі понад 40 чол. сидять вже від пів року у слідчій вязниці і минулого тижня перевели чотиродневну голодівку, котра скінчилася щойно тоді, коли голодуючі довідалися, що слідство під натиском голодівки закінчено й акти передано прокураторії.

УМЕР ЗУДЕРМАН

СВІТОВОЇ СЛАВИ ДРАМАТУРҐ УМЕР У ВІЦІ 71 ЛІТ. ЙОГО ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ ПЕРЕВЕДЕНІ МАЙЖЕ НА ВСІ СВІТОВІ МОВИ.

БЕРЛІН, 21. листопада. — Відомий німецький драматурґ Герман Зудерман умер минулої ночі. На протязі останніх десятьох років Зудерман домінував у німецькій літературі.

Його драматичні твори виставлялися на сценах усього світу. Твори його красного письменства були перекладені на всі мови цивілізованих народів. Його драма „Честь", написана в 1899 році, розпочала нову епоху німецького драматичного письменства. З того часу до самої смерти слава Зудермана не згасала.

МАКЕДОНЦІ ДАЛІ УБИВАЮТЬ СВОЇХ.

У СОФІЇ ЗНОВУ ЗАМОРДОВАНО ДВОХ МАКЕДОНЦІВ З ҐРУПИ ПРОТОҐОРЕВА.

БІЛҐОРОД, 21. листопада. — Війна між двома ґрупами македонських революціонерів тревае далі. В одній з крамниць у центрі міста Софії забито бувшого начальника софійської поліції Пелева та його приятеля склепаря.

Близчі причини вбивства Пелева невідомі, бо він уже давно відійшов від активної політики. Але безсумнівно, що він і його приятель забиті членами ворожої їм македонської ґрупи революціонерів, яка стоїть під проводм Михайлова.

ГРЕЦЬКО-ТУРЕЦЬКІ ПЕРЕГОВОРИ.

ВІДНОВЛЮЮТЬСЯ ПЕРЕГОВОРИ ПО ЗАКЛЮЧЕННЮ ДОГОВОРУ МІЖ ТУРЕЧЧИНОЮ ТА ГРЕЦІЄЮ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 21. листопада. — Турецький міністер справ заграничних заявив, що незадовго відновляться переговори між Туреччиною та Грецією, що приведуть до заключення договору приязни між цими державами. Він сподівається, що скоро осягнеться порозуміння в ріжних важних справах і грецький міністер Венізельос приїде до Анґори, щоби підписати договір.

Таксамо починаються переговори Туреччини з Францією для полагодження непорозумінь, звязаних із сирійською границею. Тепер ведуться переговори Туреччини з иншими державами про консулярні справи й міністер сподівається, що всі вони скоро закінчаться повним успіхом.

ЗМЕНЬШЕННЯ РУМУНСЬКОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ.

ПРЕМІЄР-МІНІСТЕР МАНЮ ЗМЕНЬШИВ ЖАНДАРМЕРІЮ О 12,000 ЖАНДАРМІВ.

БУКАРЕШТ, 21. листопада. — Переводячи реформи, Маню дібрався до румунської жандармерії, що прославлена на ввесь світ своєю жорстокістю, перекупством та терором. Маню видав наказ відправити зі служби 12,000 жандармів.

Прихильники уряду Маню бачать у цьому розпорядженню не лише зменьшення величезних коштів, що видаються на жандармерію, але й велику полекшу для населення. На протязі останніх десятьох років румунська жандармерія була занята виключно політичним терором, направленим проти населення Румунії.

ВИБОРИ АВСТРІЙСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА.

ПАРЛЯМЕНТ ПРОТИ ВИБОРУ ВТРЕТЄ ПРЕЗИДЕНТОМ ГАЙНІША. ЖАДНИХ ЗМІН У КОНСТИТУЦІЇ НЕ БУДЕ.

ВІДЕНЬ, 21. листопада. — Вибори нового президента Австрії відбудуться 5-го грудня. Соціял-демократична партія виступила проти зміни конституції так, щоби президентом могла вибиратися одна й та сама людина три рази.

Таксамо соціял-демократи виступили проти поширення прав президента держави так, щоб він міг покликувати кабінет міністрів, розпускати парлямент та розписувати нові вибори. Одночасно відхилено пропозицію канцлера Зайпеля, щоби вибори президента переводилися загальним голосованням населення, а не партійною більшістю в парляменті.

АНҐЛІЯ ЗАНЕПОКОЄНА ВОЗДУШНОЮ ВІЙНОЮ.

ВІЙСЬКОВІ КОРАБЛІ НЕ МОЖУТЬ УСТОЯТИСЯ ПРОТИ ПОВІТРЯНОЇ АТАКИ.

ЛОНДОН, 21. листопада. — Анґлійські морські військові кола занепокоєні великим розвитком повітроплавства та ріжними винаходами по зміцненню боєвої здібности літаків. Останні проби показали, що сучасні боєві судна не можуть витримати атаки літаків-бомберів.

Нові торпеди, що кидаються з цих літаків і управляються при помочи радія, перевищили всякі передбачення. Сучасна техніка воєнного корабельного будівництва не в стані будувати кораблів, які витрималиб атаку цих торпед. Тому вся програма розбудови морської фльоти зводиться на нівець розбудовою та удосконаленням воздушної фльоти.

НОВА ФАБРИКА ЦЕПЕЛІНІВ.

БУДУТЬ БУДУВАТИ ЦЕПЕЛІНИ У ШВАЙЦАРІЇ, ЯК НА НЕВТРАЛЬНОМУ ТЕРЕНІ.

ЖЕНЕВА, 21. листопада. — Стало відомо, що американська фірма з капіталом 15 міліонів долярів, буде будувати цепелін в місті Базелі у Швайцарії. Тепер розпочинаються підготовчі роботи для будови величезної фабрики цепелінів, які мають літати між Европою й Америкою.

Для правильної комунікації через океан будуть збудовані чотири повітроплави, значно більші і сильніші від „Ґрафа Цепеліна". Будова цих повітроплавів розпічнеться як найскорше.

Помимо сприятливих кліматичних умов вибрали Швайцарію для будови цепелінів ще й тому, що це невтральна країна й на випадок нової европейської війни фабриці цепелінів нічого не буде загрожувати.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDFD 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES. Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиві і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N

ВИЛСОНІВСЬКА КАЗКА ТА ГУВЕРОВА ПОДОРОЖ

Герберт Гувер, коновибраний президент Злучених Держав, вибирається тепер до держав середної й полудневої Америки в „подорож доброї волі". Се значить, він буде старатися зближити сі держави до Злучених Держав так, щоби уможливити між ними кращу співпрацю.

Не перша се подорож того рода. Їздив уже з подібною місією відомий американський політик Чарлз Евенс Гюз, їздив відтак на Кубу президент Кулидж, а недавно їхав з нею відомий летун Чарлз Линдберґ. Сей посліний відніс найбільше успіху, бо їхав не на панцирнім корабли, але на простім пасажирськім аероплянї.

На скільки вдасться подорож Гувера, згори сказати не можна. Є люди, які покладають на неї великі надії, а знова другі, звичайно демократи, згори її засуджують на невдачу. Всеж таки навіть завзяті противники Гувера признають, що ся подорож найкраща робота, яку він міг собі придумати на час між виборами й обняттєм уряду. Другі президенти-вибранці мучилися в сей час з ріжними кандидатами на всякі джаби, а Гувер спокійно собі втік від тих усіх прошаків.

З нагоди поїздки декотрі демократичні ґазети підносять закиди проти републиканської адміністрації за її „інтервенційну" політику в середній та південній Америці. Нюйорський „Ворлд" каже, що через сю політику поїздка Гувера не вдасться. На се републиканська нюйорська ґазета „Геролд Трибюн" відповідає, що „інтервенційну" політику в Америці завів не хто инчий, як демократичний президент Вилсон. За Вилсона вперше стаціоновано американських маринарів в столиці Нікараґви. За нього вислано марикарів на Гаїті, де вони є й до нині. За нього зроблено американського адмірала президентом Домініканської републики, а знесено його аж за Кулиджа. За нього американські кружляки бомбардували мексиканський порт Вера Крус. За нього американський ґенерал Першинґ пішов у Мексико шукати мексиканського розбишаку Вію.

Правда, каже „Геролд Трибюн", Вилсон говорив гарні промови. Але світ не памятати буде ті гарні промови й високопарні фрази, але буде памятати його вчинки. Довкола чола Вилсона сіяє блеск святости, і сей блеск демократичні ґазети пробують піддержати, але сей блеск святости, на думку „Геролда Трибюн", се чиста казка. Про се свідчать факти з його адміністрації.

Піднести варта сей голос американської ґазети на те, щоби в подібний спосіб зреформувати авреолю святости довкола голови Вилсона за його ролю в Европі. І про Европу він говорив гарні фрази, і за сі фрази його дехто не памятає. І там він робив діла, які не все йшли в парі з фразами, а які часто забуваються.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО ЛИСТОПАДОВІ ДНІ У ЛЬВОВІ.

Ціла німецька преса дуже широко пише про події у Львові. Цитуємо тільки деякі голоси:

„Берлінер Берзен Цайтунґ" з 2. XI. пише: Вчера прийшло у Львові, столиці Схіндої Галичини, до дуже тяжких у наслідках вуличних розрухів. Вони є випливом щораз більш зростаючого напруження між Поляками й Українцями. Рано 1. XI. вивішено в ріжних частинах міста українські прапори, які усувала польська поліція. Перед полуднем панував спокій. Доперва коло 4. год. поп. прийшло до перших вуличних заворушень перед церквою св. Юра. Українці брали участь в панахиді за поляглих в листопадових боях 1918 р., почім уформований похід мав удатися на личаківське кладовище. Проти цього походу виступила польська поліція і атакою витиснула Українців на церковне подвіря, де розвинулася правильна боротьба. Стріляно по обох боках з револьверів. Число ранених обраховують на 100. Дальші поважні заворушення мали місце вечером. Польські студенти напали на український „Академічний Дім", який довший час облягали. О год. 10. впала польська товпа до дому укр. культурного Товариства „Просвіта" і до поміщень редакції „Діло", де здемолювала уряджєння, знищила друкарські машини, а інвентар повикидала на вулиці. Подібний напад був переведений на укр. кооперативу „Маслосоюз". При всіх нападах стріляно, тому, що Українці боронилися... Ті події кидають світло на відносини у Східній Галичині. Зростаюча ненависть між Українцями і Поляками виладувалася у річницю війни; цей факт обі сторони ріжно освітлюють.

„Берлінер Цайтунґ ам Міттаґ" з 2. XI. пише: Польські націоналістичні студенти вечером прийшли під Укр. Академічний Дім, обступили його та обкинули камінням. Українці забарикадувалися і відповіли на град каміння польських студентів револьверовими стрілами. Польських студентів по якомусь часі скріпили більші поліційні відділи. Не менше як 18 поліціянтів було тяжче чи легше ранених. Загальне число ранених виносить коло 80.

„Ґерманія" з 2. XI. в статті „Кроваве свято у Львові. Польське військо стріляє до жалібного походу Українців. Українське огірчення пише: Польські загорільці здемолювали редакції українських часописів. Пополудні польські студенти удалися під український академічний дім. Коли зближалася поліція, прийшло знова до боротьби, при чому знова зранено понад 60 осіб. Поліція, котра в безвідповідальний спосіб поставилася на сторону **демонстрантів польських,** перевела численні арештовання між Українцями. Кроваве свято у Львові є ясним доказом того, які форми прибирають ще стало, мимо десятьлітнього панування польської держави, суперечности між національними меншостями і пануючою польською системою. Є знане, що змагання Українців до охорони своєї культурної незалежности здушити польські шовіністи як найкрутійше і збули словами „комуністичних заговорів". Колиж сьогодня власне український елемент серед польських меншостей як найбільше обстоює право на самоозначення, то є це не тільки завдяки витревалости українських провідничів і дисципліні та національній свідомости українського населення, але в першій мірі треба це приписати **хибній** націоналістичній меншестевій політиці.

Як було до предвидження, польська преса бачить львівських випадків тільки по українській стороні і намагається звести вибух заворушень на російсько-український заговір. Однак є зовсім певне, що українські демонстранти у Львові в ніякому випадку не провокували противної сторони. Огірчення і подененервовання українського населення тільки зросло через останні події, і то у значній мірі.

„Льокаль Анцайґер" з 3. XI. пише: Польська пімста у Львові. Протиукраїнські демонстрації у Львові продовжували ще й вчера польські студенти і инші організації. Між иншим зроблено напад та здемольовано другу редакцію національного-радикального часопису „Новий Час", склеп з церковними приборами, як рівнож инші українські інституції. Загально доси знищено більше ніж дванацять українських установ, між иншими художню виставку укр. малярів, яких образи зовсім знищено. Хоч поліція мала остре поготівля, всеж **не перешкаджала в ніякому випадку** польським демонстраціям і нищенні. Після приблизних обчислень число ранених виносить коло 150. В Службі Божій, що відбулася в четвер з браку місця на церковному подвірю української катедри, взяло участь понад 10,000 Українців і 30 священиків. Вчера посли санаційного бльоку домагалися від міністра внутрішних справ енерґічної акції польської влади у Львові, як рівнож жадали безоглядного здавлення українських повстанців.

„Берлінер Таґеблят" з 2. XI. пише: У Львові прийшло до крівавих заворушень і боротьби між українськими й польськими студентами. Мали місце правдиві вуличні бої, при яких ставлено барикади та стріляно. Коло 60 осіб є менше чи тяжче ранених. Понад 80 Українців є арештованих... Коло год. 7. вечір польська академічна молодь устроїла протидемонстрацію. Польські студенти зявилися перед укр. студентським домом і зачали вибивати вікна. Знова розпочали акцію більші відділи поліції і знова мала місце реґулярна вулична боротьба, в часі якої впало коло 200 стрілів. Коло 30 демонстрантів було легше чи тяжче ранених. 18 поліціянтів було легко ранених. В тих вуличних боях арештовано 22 Українців. В годину пізнійше зявилися польські демонстранти в будинку укр. Товариства „Просвіта". Здемольовано редакцію укр. часопису „Діло" і бюра асекураційного товариства „Дністер". Товпа впала до будинку і викидала книги, столи, папір і т. д. через вікна. З поміщень друкарні летіли крізь вікна знищені машини і друкарське уряджєння. На найближчому розі вулиці утворено з книжок, столів і частин машин барикади і знова зачалася стрілянина. Потім удалася товпа до будинку української кооперативи „Маслосоюза". Інвентар кооперативи знищено і викинено на вулицю. **Щойно в годину пізнійше зявилася на місци поліція — і привернула спокій.**

„Літавіше Рундшав" з 4. XI. пише між иншим: Польська поліція перевела численні арештовання. Число ранених є вище, ніж було подане в перших звітах. Між раненими є 31 поліційних урядників. Доходження тривають дальше. При демонстраціях польські студенти здирали українським студентам з голови шапки, тому що чулися провокованими їх краскою.

ПРОТОКОЛ

списаний дня 2. листопада 1928 р. в присутности свідків з пп. д-ра Івана Подюка і Михайла Козака в справі нападу польської академічної молоді на Академічний Дім у Львові дня 1-го листопада 1928 р.

Около 8-ої години вечером дня 1. листопада ц. р. наближилася велика товпа в числі около 1000 осіб від вулиці Мохнацького до Академічного Дому і заняла ціле подвіря. Були це самі майже польські студенти-корпоранти. Мешканці Академічного Дому, яких було тоді в будинку около 60, замкнули входову браму, а самі цофнулися на перший поверх і там забарикадували сходи. Польські студенти почали добиватися до брами, а рівночасно з їх товпи падали густо стріли в напрямі вікон, а також до брами. Українські студенти обсадили тільки сходову клітку, а не було їх зовсім коло вікон і ніхто з вікон Академічного Дому не міг стріляти, бо в такім разі напевно кождий стріл бувби потягнув за собою серед збитої маси корпорантів бодай оного раненого або вбитого. Тимчасом з польських студентів є ранені стрілами, на скільки відомо, тільки двох і то в ногу, що при стрілянині згори з вікон є неможливим. Більша правдоподібність є в тім, що ті два польські студенти є ранені кулями від сальви, яку дало заалярмоване військо з поблизької цитаделі в напрямі Академічного Дому. По кільканацятьох хвилинах вивалили польські студенти входову браму Академічного Дому, а рівночасно повибивали разом з рамами вікна в сутеринах, вдерлися до їдальні і до кухні, де здемолювали уладження, розбили печі, повисипали муку і инші харчові припаси, а цукор забрали. Входовою брамою вони дісталися до канцелярій академічних товариств і до відчиненої салі, де була малярська виставка. Всі ці кімнати зовсім зруйнували. Образи виставки понищили і подерли. Крісла, шафи і ціле уряджєння поодиноких товариств зовсім здемольовані. Бібліотеки подерті і повикидані за вікно, лямпи побиті, радіо-апарат розбитий. Рівночасно збиті маси польських студентів старалися підійти під барикади і дістатися на перший поверх. Те що з польських студентів є всего кількох ранених, доказує, що українські студенти, старалися удержатися тільки при обороні, бо в противнім випадку при дуже доброму стратеґічному положенні, в якому находилися, могли задати польським студентам богато втрат. Аж коло 11-ої години надійшла поліція, яка зовсім не взялася арештувати польських академіків, а звернулася просто до українських академіків з зазивом, щоби усунули барикади. Польські студенти побачивши поліцію, почали кричати: „Нех жиє польска поліція". На короткий час усунулися з партеру Академічного Дому на подвіря, а коли поліція до усуненні барикад увійшла на перший поверх, завернулися і докінчували нищення партеру. В цьому поліція їм зовсім не перешкаджала, а противно, прохожувалася з польськими академиками і розмовляла. Українських студентів спровадила поліція до двох саль і там передержала під баґнетами цілу ніч. В усіх помешканнях перевела поліція ревізію, яка майже нічим не ріжнилася від демолювання. Поліція вивалювала двері від кімнат, мимо того, що студенти давали їм ключі, розбивали куферки, перевертали і викидали на середину кімнат одіж, сінники і т. п., дерли книжки і університетські індекси, те все в неприсутности власників. Підчас ревізії пропало студентам богато грошей, бритв, харчевих припасів і т. п.

Це все стверджуємо своїми підписами:

Др. Іван Подюк, в. р.; **Михайло Козак,** в. р.; **Роман Купчинський,** редактор, який був у товпі поміж польськими студентами.

Юрій-Марій Тейлор.

ФАРАОН І АПІС

1)

I.

Проснувся. Червона заграва, що горіла на небі по тому боці, де — як говорила мати — був Ніль, батько всіх рік, сказала йому, що наближається світанок. Позіхнув ліниво, бо чув, що вже мусить уставати. Ніч провів недобре. Снилися йому грізні мури міста Іну, якого ще досі ніколи не бачив. Широкою дорогою, що вела до воріт, гнали худобу. Самі бички. Йшли порикуючи жалісно та піднімали до неба сумні голови. У воротах ждали на них люди з довгими страшно ножами. Зітхнув тяжко та розглянувся по плоскій крівлі ліпянки. Батько Гапі і мати Тбібу ще спали. Тбібу була вкрита напів запаскою, а чорна її голова потопала в підгорнутім високо приколотку ячмінної соломи. Муні лежав вигідніше. Під головою мав звичайну деревляну підставку, а тіло загорнув у грубе накривало. Приніс йому вчора це накривало Агк-гет. Казав, що зимно буде йому спати в ночі на крівлі.

Нарешті встав і витягнув задеревілі трохи руки. Взяв у руки запаску, якою був накрився в ночі, хотів припоясати собі її. Потім надумався. Таж так чи сяк треба було викупатися в каналі. Ранішня купіль відсвіжує тіло. Говорила йому це все мати Тбібу.

Як був голий, підбіг на скрай крівлі. Вже став сходити на діл по драбинці, коли Тбібу, чуйна, як усе, збудилася та піднесла голову.

— Де йдеш, Кна? — прошептала, щоби не збудити чоловіка.

— Мушу напоїти бички, мамо.

— Ну, йди, йди! Але вважай, хлопче. На дворі темно. Всюди мряка. Злі духи люблять снуватися перед світанком. Хай тебе береже від них, Бес (бог дітей). А маєш амулет на шиї? — додала й обернулася на другий бік.

— Маю, мамо.

— Без шелесту, легко, зіскочив на вохкаву й холодну землю. Бистрими очима, що бачили навіть у темряві, розглядався, чи нема де скорпіонів і їдовитих павуків. Тих останніх боявся найбільше. Як був іще дуже малий, такий павук укусив його в пяту. Мати Тбібу страшно заводила тоді, але доти прикладала до рани товчені міґдали тай доти говорила заклинання, аж пухлина зійшла і хлопець знову став бігати. З того часу вистерігався тих страшних звірят, носив на шиї амулет з оком богині Селкет (богиня скорпіонів). Зате не боявся вужів. Нераз вганяв за смикальцем очкарем (вуж-окулярник, „Ная Тріпудіянс"), хапав його зручно за кінець хвоста. Мати Тбібу продавала потім ці вужі жрецям святині Нілю, що була в їх селі. Одначе вона ніколи не дивувалася, що хлопець такий сміливий. Кна-теп мав преціньзнаменитий спосіб. На лівім його бедрі був гарно витатуований синьою краскою, звинений в клубок вуж ур-рет, страшний смикалець-очкар.

Кна-теп гордий був з того знаку. Такого не мав ніодин із його ровесників. Батько Гапі і мати Тбібу говорили йому, що певно завдяки цьому знакові врятували йому життя тоді, як найшли його покинутого в полі. Він любив їх обоїх, бо були для нього добрі тай не памятав, аби мав інших. Усетаки був він знайдун, чужа дитина. Рік, у котрім його найшов батько Гапі, був чорним роком. Бедуїни-азіяти нахлинули на Єгипет і зруйнували богато міст і сіл, заки побідив їх почестей гідний, вічно жиючий фараон Магруру. Тоді Кна-теп був ще маленький. Батько Гапі ішов, як звичайно, рано у село із свіжим хлібом і побачив хлопця, що лежав у траві. Забрав дитинку додому, а мати Тбібу врадувалася такою несподіванкою. Вониж не мали власних дітей. Пестила його та плекала дбайливо, аж виріс на великого хлопця. Мати обрахувала, що мав уже тринацять літ. Горда була з нього. Таж назвала його Кна-теп. Усі в селі знали, що так називався наслідник престолу, одинока надія королівської величности. Цей наслідник престолу пропав десь підчас наїзду азіятів. Таж бачило їх велике місто Мемфіс, де жив вічно жиючий володар. То саме було причиною, чому король Магруру гонив наїздників, аж поки не заняв їх земель, що лежать гень, у самім Адум-Едомі, на краю пустині Фаран.

Батько Гапі був сільським пекарем. Працював тяжко. Ах, і як ще! Вночі мала їх ліпянка палала вся жарою з печі. Батько Гапі і мати Тбібу витягали з печі румяні ячмінні та пшеничні хліби. До пшеничних батько Гапі додавав молока. Тому були ліпші тай солодші в смаку, набирали приємного запаху. Тому теж тримали дві корови. Кна-теп пас їх на пасовищі тай посвистував собі весело. Одна корова вродила бичка. Полюбив його та вважав своєю власністю. Назвав його Рам і давав йому все трохи булки, яку діставав на обід від матери Тбібу.

Мав бичка також сусід, коваль Ані. Ліпянка ковалева стояла біля їх хати. Але як можна було порівнювати ці бички? Тамтой, щоправда, був зовсім подібний до Рама. Мав шерсть таксамо гладку, червоної барви тай дві білі латки, на чолі і грудях. Однаке роги його були більше широко розложені, а під язиком мав огидливий, білавий наріст. Побачив цей наріст Кна-теп, як раз давав бичкові булку. Взяв тоді руку назад із обридженням. Гадав, що його Рам не має того.

Коваль Ані був убогий, богато бідніший, ніж Кна-тепові батьки. Як прийшли урядовці, що збирають податки, не мав їм чим заплатити. Мати Тбібу дала йому раду. Кна-теп саме пригнав худобу з пасовища, бо то було під вечір, і чув виразно її слова.

— Дивлюся я на твого бичка, Ані — сказала. — Гадаю, що міг би ти продати його. Я чула, що в місті Іну платять добре за бичків. Так позбувсяби ти клопоту тай податків.

Кна-теп зрадів. Не любив Аніевого бичка. Але вже небаром його серденько перестало битися з переляку.

— Я саме також хочу продати вашого — говорила Тбібу. — Чиж мало то ми потребуємо в хаті? Маємо всього лише дві лопати до винимання хліба, а одна вже трісла. Здалися би теж зо три нові глиняні діжі на квашення тіста. Правда, Гапі? — штуркнула чоловіка.

Батько Гапі робив усе, що жінка забажала. Тому не помогли Кна-тепові благання. Мати Тбібу поставила на своєму тай на другий день зранку всі троє гнали бичків до міста Іну, повного святинь і домів, у яких жили великі пани.

— Ось там святиня Ре (бога сонця) — говорила Тбібу; хотіла потішити заплаканого хлопця. — Побачиш, яка величезна! То ціле місто. Сто сходів із білого каменя веде до святині. Стіни з ґраніту, геть покриті мальованими різьбами, а на гострокінчастій крівлі сидить золотий сокіл, розпрістер крила. (Символ ранньої зірниці). Нам, простим людям, не вільно ввійти до середини, бо там живе бог. Ми можемо лише станути при сходах, молитися і глядіти на всіх тих, що там входять. Я була раз в Іну — говорила далі, поправляючи волосся, яке горячий вітер насував їй на очи. — Рік передтим, заки Коломан Міксат.

батько Гапі приніс мені тебе, я клячала на сходах святині Ре та бачила славу Єгипту.

— Що то є слава Єгипту? — спитав Кна-теп крізь сльози.

Мати розсміялась і гладила його по лиці шорсткою долонею.

(Дальше буде)

ВІДПОВІДЬ РЕДАКЦІЇ.

Р. М. Д., Геркімер, Н. Й.

Шкода Вашого труду на непотрібне писання. В тім і біда у Вас, що Ви пишете про ті річи, про які не йде мова. Бо тут ходить о роботу, а не о слова, бо словами наражуєте інституцію на процеси, а роботою можете зарадити лихови. А робота не може полягати в тім, що будете кивати пальцем у чоботі і скидати на ґазету, яка за Вас має все зробити, а дасьте собі самі раду, а ми Вам, чи там громаді, поможемо. Коли скличете віче чи збори і на тих зборах поробите ті закиди, про які пишете, тоді ми можемо подати це в формі звіту, інакше ні. Так наказує нам робити добро організації.

Друге, наберіть відваги підписати себе під дописями. Уміете відважно писати в секреті, умійте постояти за правду і явно. Не грозіть нам, що умістите в другій часописи, бо ми й так ніколи не числимо на такий елемент, що сегодня тут, а завтра вже деінде. Можете спокійно піти собі, де захочете. Прикро нам так відповідати, але інакше годі.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата від. 217, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 25. листопада, в 2. годині пополудни в гали, де звичайно. Обовязково кождий член має явитися на мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих напоминається, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з братства і У. Н. С. Також пригадується членам, щоби принесли свої відзнаки на сей мітинґ, котрі були на ювилейнім святі 17 листопада, так, щоби секр. міг прийти до порядку з тими членами, котрі не були, на слідуючий мітинґ, після ухвали братської. Просяться членів, щоби зійшлися на мітинґ в означенім часі, щоби мітинґ відбувся до 6-тої години, позаяк в той день припадає свято патрона братства і парофії і галя буде замкнена підчас богослуження, яке почнеться о 6. годині вечером. — А. Іванів, секр.

Василь Бобрів.

НАЦІОНАЛІСТИ В ПАРИЖІ

Нарешті можна сказати, що Українці в Парижі зачинають видужувати з хвороби, яка проявлялася пустомельством, котрого в Парижі особливо було багато.

Треба було аж вісім років поневіряння на еміґрації, щоби молодше покоління переконалося про небоєздатність вчорашніх своїх провідників.

Але це вже сталося. Молодший елемент зрозумів, що від старих „апробованих політиків" толку стількиж, як від зіпсутого вина.

Вони мечуть громи, які здаються шумом бляхи, шпурляють блискавками, що здаються миготінням десятисвічкової електричної лямпи. Їх ніхто не боїться, ніхто на них не зважає, хіба часом пожартують, як вижившими з розуму дідами.

І потрохи наші політичні діди замовкають, а за короткий час певно й зовсім замовкнуть.

* * *

20. жовтня с. р. тут відбувся виклад члена проводу націоналістів, Дмитра Андрієвського.

Виклад притягнув, як для Парижа, досить поважну авдиторію й пройшов цікаво й досить живо.

В свойому викладі, скомпонованому в досить сухих виразах (що треба вважати одинокою хибою), докладчик розповів про мету та завдання нового політичного угруповання, яке характеризував коротко так: Націоналісти-максимісти. Для них: Україна для Українців.

З докладу ясно було видно, що новий політичний рух скеровано на власні сили. Звичайно, член проводу не міг говорити дрібничково, але він зазначив, що підготовча праця по орґанізації переведена. Головний напрямок орґанізації націоналістів проходить мимо партій, які ведуть усяку роботу окрім національної. Зібрати творчий елемент в одно ціле, яке могло би дати максімум того, що може дати для визволення України.

Обєднати в дійсности Українців-націоналістів без різниці їх територіяльного походження і знести штучно утворені різниці між Галичанами й Наддніпрянцями, Буковинцями і Кубанцями.

Не розпорошуватись на соціялістичні ґрупи, а зєднуватись в один сильний кулак, яким можна було би знищити окупантів, чи то польських, чи московських, чи румунських, чи чеських. Докладчик цілком слушно зазначив наше хитання між своїми сусідами, яке не тепер народилося, а є наше історичне, якого ми не можемо позбутися й понині.

І от на боротьбу з цим хитанням так само стають націоналісти, бо нічому инчому, як історичній спадщині треба завдячувати наше теперішнє положення.

Увага націоналістів звернена не лише на виривання України з польсько-московських кліщів, але й на підготовку тих кадрів великих, середніх і малих адміністраторів, які в слушний час мають заступити на українських землях місце вигнаних окупантів.

Це в загальних рисах зміст викладу одного з ідеольогів Проводу Націоналістів.

Після перерви дехто з присутних звернувся зі запитами, на які лектор давав відповіди. Поминаю запити, які відносилися до давно пережитого еміґрацією грання в соціялізм, а спинюся лище на представникови польонофілів.

В першу чергу не можу не зазначити, що польонофіли, тобто „Тризуб" вислав як опонента хлопчака, який за кордоном лише переступив свою зрілість. З більших риб нікого не було.

Як слід було надіятися, польонофільський відпоручник пробував говорити, що Україна, коли й знаходиться в кліщах, то лише московських, на що звичайно й одержав відповідь, яку можна було передбачити наперед.

Але не те цікаве. Цікаве, що в них ще стає нахабства прилюдно обороняти Польщу і звичайно це „сміття" одержало би богато терпких слів, якби було допущено до дискусій.

Ес-ери, симпатики скрентонської „Н. В.", сиділи мовчки і так само мовчки покинули ґалю.

Париж, 24. жовтня 1928.

Між приятельками.

— Чи треба дуже елеґантно вбратися на цей баль?

— Зовсім ні. Можна йти в найгіршій сукні. Зовсім не потребуєш переодягатися, вір мені, моя дорогенька.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

